LILLA DAHLGRENS (TULLEN) Backstuga Moboda Södergård

1785 byggde avskedade ryttaren Per Brunberg från Skränudden upp en liten stuga 300 m sydväst om Morydet, öster om vägen mellan Mobo och Ingemarsbo. Där mynnade byavägen från Dala och Dala grenadjärtorp, som hette Dahlgrens. Den lilla stugan fick kanske därför namnet Lilla Dahlgrens

1869 byggdes en ny stuga upp på samma ställe av Anders Johan Jonasson, som kom från Rosenlund. Under Rumleborg fanns två torp med namnet Lundsbo, resp Rosenlund. Det kan vara ett skäl till att Anders Johan kallade sin stuga Lundagård.

Redan efter ett år kallades stugan Tullen, även i kyrkboken. Efter 5 år står antecknat i kyrkboken: Tullen (kallas Lilla Dahlgrens)

1868-69 lät patron Isenberg på Mobo bygga om vägen mellan Torsborg och häradsgränsen vid Finnebro, nära Ingemarsbo. Vägen blev knappt färdig och var mycket usel, men den var den enda Värnamo-vägen fram till 1930-talet då ny landsväg byggdes mellan Vrigstad och Värnamo. På den väg som Isenberg byggt, sattes en bom över vägen och de vägfarande avkrävdes några ören i vägtull. De som bodde på Lundagård = Tullen skulle ta upp denna vägtull åt Isenberg. Därav kom det nya namnet på stugan.

Till en början säges Lilla Dahlgrens ligga på Dala ägor. Gränsen mellan Dala och Mobo går jämte den lilla åkerlyckan vid stugan, och vid den tid när den byggdes upp, var väl inte alla gränser så utstakade och väl kartlagda som nu.

Den lilla åkern vid Lilla Dahlgrens brukades efter 1885 till Morydet

Detta är väl det närmaste man kan komma sanningen, om man tar hänsyn till all den muntliga tradition, som ännu finns kvar.

Per Brunberg, född 1719 och död 1794 på Lilla Dahlgrens
Elsa, född 1734 och död omkring 1785 på Skränudden
Erik, född 1769 på Skränudden. Gift omkring 1790
Brunberg gift andra gången 1791 med änkan
Karin Nilsdotter, född 1748 i Värnamo och död 17/6 1812 på Lilla Dahlgrens
Anna Stina, född 19/2 1792 på Lilla Dahlgrens

Karin gift första gången 1784 med
Bengt Persson, död 1785 i Råhult i Fryele sn
Bengt, född 11/10 1785 i Råhult

Brunberg kom 1785 från Skränudden, där han varit rytta-
re.
Dottern Anna Stina gift 11/3 1812 med dragonen Nils
Svensk på granntorpet Morydet

Bengt Bengtsson, född 11/10 1785 i Råhult i Fryele sn
Gift 5/3 1815 med soldatänkan
Stina Arvidsdotter, född 22/4 1786 i Gällaryds sn
Kajsa, född 6/1 1816 på Lilla Dahlgrens

Stina kom 1815 från Fryele sn. 1818 till Stora Bohult i
Gällaryds sn. Bengt gav 2 sk till fattigkassan 1813 och
1814

Sven Persson, född 5/10 1760 i Stockaryds sn
Stina Månsdotter, född 1770 i Fröderyds sn
Karl Gustav, född 4/2 1810 i Vrigstad sn

1818 från Ulfsnäs, som han brukat. 1819 till Ulfsmoen

Anders Jonasson, född 7/11 1772 i Siggaskog
Lena Svensdotter, född 4/7 1776 i Stora Byhult
Johan, född 21/9 1812 i Staveryd

1819 från Staveryd. 1829 till backstugan Korparydet

Anders Simonsson, född 4/5 1801 i Fryele sn
Gift 15/10 1826 med
Maja Nilsdotter, född 7/1 1805 i Asa sn
Sven född 19/2 1827 i Flahult. Död 7/8 30
Klas Peter 20/10 1831 på Lilla Dahlgrens
Johanna Katarina 20/5 1835 "

1829 från Slåfällan. 1838 till Skaftnäs som rättare på
Nydala. Kom i skräddarlära, när han var 16 år. Under
den tid han flyttade omkring var han sockenskräddare.
Till sist bodde han på Täpperna - Täppe-Johans far

Nils Olofsson, född 25/3 1798 i Fryele sn och död 9/1
1851 på Lilla Dahlgrens. Gift 23/4 1821 med
Stina Maja Månsdotter, född 15/8 1796 i Skaftnäs och
död 27/6 1871 på fattigstugan
Johannes, född 31/1 1822 i Långö Ngd 41 t Lundsbo
Lisa Stina 20/7 1824 " 43 t Fryele
Sara Lena 25/11 1827 " 52 t Tofteryd

Peter Magnus, född 11/12 1830 i Långö 52 t Tofteryd
Karl Johan 27/10 1833 " 53 t Fägerhult
Sven Gustav 29/9 1836 " 52 sockenskom.
Nils Daniel 4/4 1840 på Lilla Dahlgrens

1839 från Lille Sten. Nils dog i lungsot, men det drabbade inte familjen i övrigt
Stina Maja var liten till växten och nästan blind. Redan 1851 var hon sjuk och bräcklig. 1865 intogs hon på fattigstugan

Johan Fredrik Svensson, född 3/8 1800 i Nydala sn och
död 24/12 1867 på fattigstugan. Gift 27/4 1828 med
Maja Lisa Andersdotter, född 6/4 1792 på Fällan och
död 28/1 1861 på Lilla Dahlgrens

1852 från Muggebo. 1865 till fattigstugan
Inhyses fattighjon, har levat i stor fattigdom och bott på många ställen.
Maja Lisa var dotter till soldaten Anders Lund på Fällan. Hon var harmynt

Johan Peter Johannesson, född 6/11 1820 på Lille Sten
och död 6/6 1891 på Morydet. Gift 26/5 1854 med
Johanna Danielsdotter, född 11/2 1830 på Ekåsa och död
11/7 1856 på Lundsbo i barnsäng
Johanna Kristina, född 11/7 1856 på Lundsbo
Johan gift andra gången 29/4 1861 med
Anna Stina Johansdotter, född 22/10 1815 på Slättö ST
i Hjälmseryds sn och död 17/4 1875 på L Dahlgrens

1863 från Rumleborg. Johan hade tjänt från trettonde året, mest i Mobo. Hans enda barn omhändertogs av kantor Frimansson. Som änkling inhystes Johan i Morydet

Anders Johan Jonasson, född 26/3 1842 i Töjestorp i
Hjälmseryds sn. Gift 20/4 1867 med
Stina Kajsa Magnusdotter, född 18/2 1844 i Rumleborg
Barnen: se Mobo

1869 från Rosenlund till en ny stuga, Lundagård, som nästa år kallades Tullen. 1881 till Mobo som rättare

Förbindelserna mellan Lilla Dahlgrens och torpen under Rumleborg är som synes påtagliga. Och avstånden var ju korta. Påtagligt är att Korparydets backstuga och Lilla Dahlgrens var passager uppåt eller nedåt på den sociala stegen.

Information av Doris Fransson, Björkelund, vid torpvandringen 20170910.

Lilla Dahlgrens (Tullen) backstuga under Moboda

1785 byggde ryttaren Per Brunberg från Skränudden en stuga 300 m sydväst om Morydet.

Dala grenadjärstorp, som låg närmast, kallades Dahlgrens och denna stuga fick därför heta Lilla Dahlgrens.

Den kallades även Tullen i kyrkboken. Namnbytet berodde på att patron Isenberg på Moboda byggde om vägen mellan Torsborg och häradsgränsen vid Finnebro. Han satte en bom över vägen och folket på torpet beordrades ta upp tull från vägfarande.

Första brukaren 1785 var

Per Brunberg fd ryttare, född 1719, änkeman, varit gift med Elsa. Omgift 1791 med Karin Nilsdotter, änka från Råhult, född i Värnamo. Båda makarna dog på Lilla Dahlgrens.

Barn: Erik

Anna Stina (hon var gift med Nils Svensk på Morydet)

Det var en åldersskillnad på 23 år mellan syskonen beroende på att de hade olika mammor.

Nästa brukare blev

Bengt Bengtsson, son till Karin Nilsdotter (se ovan) i hennes första äktenskap i Råhult.

Gift med Stina Arvidsdotter, född i Gällaryd.

Barn: Kajsa

Nästa brukare 1818 blev

Sven Persson, född i Stockaryd.

Gift med Stina Måndsotter, född i Frödreryd

Barn: Karl Gustaf

Kom från Ulfsnäs som han brukat. Familjen flyttade 1819 till Ulfsmoen.

Nästa brukare kom 1819 från Staveryd

Anders Jonasson, född i Siggaskog.

Hustru Lena Svensdotter, född i Stora Byhult (Carlsnäs)

barn: Johan

Familjen flyttade 1829 till Södra Korparydet

Nästa brukare kom 1829 från Slåfällan

Anders Simonsson född Fryele

Hustru Maja Nilsdotter född i Asa.

Barn: Sven, född 1827 i Flahult

Klas Peter, född 1831 Lilla Dahlgrens

Johanna Katarina, född 1835 Lilla Dahlgrens

Anders var skräddare sedan unga år. Familjen flyttade omkring eftersom han var sockenskräddare. De kom närmast från Slåfällan. Familjen flyttade 1838 till Skaftnäs där Anders blev rättare. Gården hörde till Nydala säteri. Familjen flyttade till Staveryd där Anders var arrendator under Nydala säteri. När han upphörde som arrendator 1863 flyttade familjen till Täpperna, ett torp i Långö.

Nästa brukare blev 1839 från Lille Sten

Nils Olofsson, född 1798 i Fryele

Hustru Stina Maja Månsdotter, född i Skaftnäs

Paret hade 7 barn. Bara den yngste, Nils Daniel, född 1840, var född på Lilla Dahlgrens.

Nils dog 1851 på Lilla Dahlgrens. Stina Maja var liten och bräcklig och nästan blind. Hon togs in på fattigstugan i Nydala 1865 och dog där 1871.

1852 bodde också ett fattighjonpar på Lilla Dahlgrens.

Johan Fredrik Svensson, född i Nydala

Hustru Maja Lisa Andersdotter, född på Fällan. Hon var harmynt.

De bodde där tills Maja dog 1861 då Johan Fredrik hamnade på fattigstugan.

Nästa brukare kom 1863 från Rumleborg.

Johan Peter Johannesson, född på Lille Sten.

Första hustrun dog av barnsängsfeber när de bodde på Lundsbo. Johan Peter gifte om sig med Anna Stina Johansdotter, född i Hjälmseryd.

Johan Hade bara en dotter i första äktenskapet, Johanna Kristina Andersdotter, född 1855-07-11. Hon blev fosterbarn hos kantor Frimansson. Hon tog efternamnet Andrén (efter Andreholm?) när hon flyttade till Jönköping och blev piga i 18-årsåldern. Hon dog ogift i Högalids församling, Stockholm, 1937 och blev 81 år.

Andra hustrun dog i Lilla Dahlgrens och som änkling och barnlös (fastän han egentligen hade en dotter) blev Johan Peter omhändertagen på Morydet (16 år).

Nästa brukare byggde ny stuga 1869 på samma plats. (vägen som Isenberg på Moboda byggde om gjorde förmodligen den tidigare backstugan obrukbar).

Anders Johan Jonasson, född i Hjälmseryd.

Hustru Stina Kajsa Magnusdotter, född i Rumleborg

Barn: Helga, Hulda, Ida, Anna, Axel (födda mellan 1869-82)

Anders kom från Rosenlund under Rumleborg. Stugan hette Lilla Dahlgrens men Anders ville att den skulle heta Lundagård. Men denna stuga kom att kallas Tullen eftersom Anders Johan och Stina Kajsa tog upp tull från vägfarande på beordran av patron Isenberg på Moboda. 5 barn föddes på torpet. Paret flyttade 1881 till Mobo där Anders Johan blev rättare. Paret flyttade vidare till Öggestorp 1883, där de blev statare under Sjöberg. Anders Johan tog efternamnet Ström. 1885 flyttade familjen till Forserum där Anders Johan blev fabriksarbetare på Bobinfabriken. Han avancerade till förman på 1890-talet. Hade då 6 barn. Familjen flyttade till Nässjö 1899 där Anders Johan blev snickeriarbetare. En av döttrarna dog som nygift i Forserum. En son flyttade till Amerika, en till Malmö. De andra bosatte sig i Nässjö.

Efter 1881 stod torpet tomt enligt husförhörsboken. Torpet revs när vägen åter byggdes om på 1930-talet.

Betesvallen som fortfarande kallas Tullen, hör till Moboda, numera Svea skog. Marken arrenderas nu av Jan-Anders Ivarsson i Dala.

/Sammanställt ur Henry Renshults böcker Folk & Fornt samt kyrkoböcker

av Doris Fransson